

Asia: VN/1010/2021

Hallituksen esitys laeiksi ympäristönsuojelulain ja vesilain muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Näettekö tarvetta ympäristönsuojelulain 89 §:n 1 momentin kehittämiseksi, huomioiden mitä esityksen jaksossa Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset (5.1.1) todetaan?

-

Näkemyksenne ympäristönsuojelulain 89 §:n 2 momentin 2 kohtaan ehdotetusta muutoksesta

-

Näkemyksenne ympäristönsuojelulain 89 §:ään ehdotetusta uudesta 3 momentista koskien vakuuslupamääräyksen muuttamista

89 §:ään ehdotettu uusi 3 momentti olisi erittäin tärkeä säädös mahdollistamaan vakuuksien säännöllisen tarkistamisen. Kainuun ELY-keskus korostaa, että uusi momentti olisi tärkeä erityisesti kaivannaistoiminnan vakuuden säännöllisen tarkistamisen kannalta ja osaltaan edistäisi hallitusohjelman tavoitetta ”Parannetaan kaivosten ympäristönsuojelua; Kehitetään vakuussäätelyä siten, että ympäristölliset vastuut hoidetaan kaikissa tilanteissa”.

Näkemyksenne ympäristönsuojelulain 89 §:ään ehdotetusta uudesta 4 momentista koskien selvitysten hankkimista aloitemenettelyn tueksi

89 §:ään ehdotettu uusi 4 momentti on keskeinen täsmennys 2 ja 3 momentin soveltamiseksi käytännössä.

Näkemyksenne ympäristönsuojelulain 89 §:ään ehdotetusta uudesta 5 momentista koskien päätösluonnoksesta kuulemista

89 §:ään ehdotettu uusi 5 momentti on keskeinen täsmennys 2 ja 3 momentin soveltamiseksi käytännössä.

Muut kehittämisajatuksenne ympäristönsuojelulain 89 §:ään liittyen

-

Näkemyksenne jätteenkäsittelyn vakuutta koskevan soveltamisalan täsmentämistä koskevasta ympäristönsuojelulain säännöksestä 59 §:n (1 momentissa)

Esitetty 59:n 1 momenttia koskeva täsmennys on keskeinen uudistus tarkentamaan vakuuden asettamisen koskemaan myös kaikkia toiminnanharjoittajia, joiden toiminnassa käsitellään merkittäviä määriä jätteitä.

Kainuun ELY-keskus huomauttaa kuitenkin, että ympäristönsuojelulain vakuussäätelyä tulisi edelleen kehittää niin, että vakuudella voitaisiin tarvittaessa kattaa myös sellaisia toimia, jotka eivät liity suoraan jätehuoltoon ja joilla kuitenkin on (merkittäviä) ympäristövaikutuksia, mikäli toiminnanharjoittaja ei huolehdi näiden vaikutuksien ehkäisemistä ja vähentämisestä.

Etenkin kaivannaistoiminnassa on useita sellaisia osa-alueita, joille olisi tarpeellista määrätä vakuus niistä todennäköisesti aiheutuvien ympäristövaikutusten vuoksi. Näitä osa-alueita ei tällä hetkellä koske ympäristönsuojelulain mukainen jätevakuus tai kaivoslain mukainen vakuus. Tällaisia osa-alueita ovat mm: avolouhoksen ja maanalaisen kaivoksen ympäristöturvallisuuden varmistaminen kaivannaisjätteiden takaisinsijoittamisen ja sulkemisen yhteydessä. Avolouhoksen ja maanalaisen kaivoksen ylivuotovesien aiheuttamat ympäristövaikutukset toiminnan päätyttyä, jos vesiä ei asianmukaisesti käsitellä. Kaivosalueella olevat pilaantuneet maat, jotka eivät ole suoraa seurausta jätehuollosta vaan esimerkiksi kemikaalien varastoinnista, vesien varastoinnista, varikkotoiminnasta sekä kaivosalueen koko vaikutusalueen ympäristötarkkailu.

Yleisesti vakuuksia koskien olisi myös tärkeää, että vakuuksissa voitaisiin huomioida ne toimenpiteiden suunnittelukustannukset sekä hallinnolliset kustannukset, joita aiheutuu, kun viranomaisen joutuu suorittamaan toiminnanharjoittajan laiminlyömät velvoitteet. Lisäksi toimenpiteiden suunnittelua koskien pitäisi vakuudessa pystyä huomioimaan se, että lupaa myönnettäessä ja vakuutta määrätessä toiminnan lopettamista ja jätehuoltoa koskevat suunnitelmat voivat olla hyvin yleispiirteisiä ja suunnitelmia joudutaan mahdollisesti vielä ennen toiminnan lopettamista täydentämään.

Näkemyksenne ympäristönsuojelulain 59 §:n 2 momentiksi ehdotetusta säännöksestä

59 §:n 2 momentiksi ehdotettu säännös täydentää keskeisesti sitä, mitä kustannuksia vakuudesta voidaan suorittaa.

Näkemyksenne ympäristönsuojelulain 60 §:n 1 momenttiin ehdotetusta muutoksesta

60 §:n 1 momenttiin esitetty muutos on selkeä ja erittäin tarpeellinen täydennys vakuuden määrän mitoittamisen osalta.

Lisäksi Kainuun ELY-keskus korostaa, että 60 §:n osalta on keskeinen tarve esitettyä laajemmalle säätelyn uudistukselle. Kaivosten vakuussäätelyn kokonaisuudessa kaivoslain vakuuden piiriin

kuuluvat kaivoksen sulkemistoimet lähinnä kaivosalueen yleisen turvallisuuden näkökulmasta. Kaivannaisjätealueiden ja jätealueen vaikutusalueella olevan maa-alueen kunnostaminen tyydyttävään tilaan sekä kaivannaisjätealueen vaikutusalueen tarkkailu ovat vain osa kaivosten ympäristöturvalliseen sulkemiseen liittyvistä toimista. Kaivosten sulkemisen jälkeisen vesien hallinnan ja käsittelyn sekä kaivoksen koko vaikutusalueen ympäristötarkkailun kustannukset sekä kaivoksen sulkemiseen ja jälkihoitoon välillisesti liittyvät kustannukset eivät ole nykyisellään vakuussääntelyn piirissä.

Kainuun ELY-keskus esittää, että olisi selkeintä, että ne kaivoksen sulkemiseen ja jälkihoitoon liittyvät kustannukset, joihin liittyvistä toimista annetaan määräyksiä ympäristönsuojelulain nojalla, kuuluisivat ympäristönsuojelulain mukaisen vakuuden piiriin. Olisi selkeää, että ympäristölupaa valvova ympäristönsuojeluviranomainen vastaisi myös ympäristön pilaantumisen torjumiseksi määrättävien vakuuksien valvonnasta, niiden realisoinnista ja niillä tehtävistä toimenpiteistä.

Kaivannaistoimintaa koskevien vakuusmäärien mitoituksessa tulisi kokonaisuudessaan huomioida kaivannaistoimintaa koskevat erityispiirteet, kaivoksen maantieteellinen sijainti, paikalliset ympäristöolosuhteet ja ympäristöön, ihmisten terveyteen tai turvallisuuteen kohdistuvan mahdollisen vaaran ja riskin luonne ja kesto pitkällä aikavälillä.

Näkemyksenne ympäristönsuojelulain 61 §:ää ehdotetuista muutoksista

Kainuun ELY-keskus toteaa, että myös 61 §:ään esitetyt muutokset ovat hyvin tarpeellisia. Kohdassa 2.1.2 todetaan, että "Kaatopaikan vakuuden on oltava voimassa kaatopaikan sulkemisen jälkeisen tarkkailun ja muun jälkihoidon päättymiseen saakka." Kainuun ELY-keskus huomauttaa, että olisi erittäin tärkeää, että tämä koskisi myös kaivannaisjätteen jätealueita. 61 §:ään esitetyn muutoksen "toiminnanharjoittajan on arvioitava vakuuden riittävyyttä 59 §:ssä tarkoitetuista toimista aiheutuviin kustannuksiin määrääjain ja ilmoitettava tästä valvontaviranomaiselle" osalta Kainuun ELY-keskus toteaa, että kaivannaisjätteen jätealueiden osalta tämä toteutunee kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmien päivittämisen yhteydessä, mutta huomauttaa, että maaliskuussa 2021 julkaistussa EU komission ohjeessa "Guidelines for Mine Closure Activities and Calculation and Periodic Adjustment of Financial Guarantees" suositellaan myös vakuuksien osalta lyhyempää tarkistamisväliä kustannustason seuraamiseksi kuin kaivannaisjätehuoltosuunnitelmien osalta.

Näkemyksenne ympäristönsuojelulakiin ehdotetusta uudesta 61 a §:stä. Onko realisointimenettelyä koskeva säännös mielestänne tarpeellinen?

Kainuun ELY-keskus toteaa, että realisointimenettelyä koskeva säädös (61 a §) on erittäin tarpeellinen uudistus.

Näkemyksenne liha-luujauhon polttamista koskevista säännösehdoista ympäristönsuojelulakiin (107, 221 c–221 e §)

-

Näkemyksenne ympäristönsuojelulain 200 §:ään ehdotettavasta muutoksesta

-

Voitte kirjoittaa kommenttinne esityksestä muilta osin

Lisäksi Kainuun ELY-keskus suosittelee vielä arvioimaan ovatko esitetyt 89 §:n muutokset riittävät uudistukset huomioiden kaivannaisjätedirektiivin (2016/21/EY) säädökset kaivannaisjätealueita koskevan ympäristöluvan ja vakuuksien säännöllisestä tarkistamisesta (vrt. kaivannaisjätedirektiivin artikkelit 7 (4) ja 14 (3)).

Kainuun ELY-keskus korostaa myös, että hallitusohjelman tavoitteena oleva kaivosten ympäristönsuojelun tason parantaminen edellyttää nyt esitettyä laajempaa ympäristönsuojelulain vakuussäätelyn uudistamista. Hallitusesitysluonnoksessa 59, 60 ja 61 §:iin ehdotetut muutokset eivät vastaa sitä tarvetta, joka ympäristönsuojelulain vakuussäätelyn uudistamiseksi olisi, jotta kaivoslain vakuuden ala huomioiden, saataisiin katettua kaikkien kaivosten sulkemistoimien kustannukset.

Kainuun ELY-keskus tuo esiin, että EU komission 2021 julkaisema ohje ”Guidelines for Mine Closure Activities and Calculation and Periodic Adjustment of Financial Guarantees” sisältää ohjeistusta ja suosituksia kaivosten sulkemistoimiin ja vakuuden säännölliseen päivittämiseen liittyen.

Kysymykset ympäristönsuojeluviranomaisille

Vastaavatko ehdotetut säännökset näihin ongelmiin?

-

Miten arvioitte ehdotettujen säännösten vaikuttavan työmääräänne?

-

Esityksessä on lähdetty siitä, että ehdotetut säännökset eivät edellyttäisi olemassa oleviin tietojärjestelmiin erityisiä muutoksia. Vastaako arvio käsitystänne?

-

Liittyykö ehdotettujen säännösten soveltamiseen tulkinnallisia epäselvyyksiä?

-

Myllyoja Sari
Kainuun ELY

Nieminen Soile

Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus - Ympäristö ja
luonnonvarat -vastuualue